

PANDUREK

Historie z předminulého století Napsal Alois Jirásek

Pavel stál tu jako vyjeven; za ním Honzíček se usmívaje vybízel jej, aby se šel podívat.

Jak se kloučivá divil, jak opět a opět úzasem i radostí vykřikoval, an přiblížil se, celého panáčka uviděl, jenž vodním strojem hnán, noustále, ustavičně a bez únavy nad vodu vykakoval. Pavlovi se zdálo býti živým a ne bez jakési bázně hleděl s počátku na divného toho muzíka ve strakatém oděvu a divné šepičce. — Nechtělo se mu ani od něho, — a teprve když "strýče" jej někdy krátce vyzval, šel dále, výše, aby poznovou vykřikl, aby znovu byl překvapen. U vody stála malá selka a tloukla v máselnici máslu, pořádku, ustavičně, jako ten panáček níže tak vysokával. — Koušek nad ní byl mlýnek a ten hrčel a vesele klápal.

Pavel zapomněl na všecko kolem i na strýce, běhaje od jedné hračky ke druhé, pozoruje každou chvíli a div se jí. Honzíček měl z chlapečkové radost, ale pojednou, jako by mu afín do duše padl. Ta krajina ozářená, sváteční ticho kolem vládnoucí živě ho připamatovaly na ona nedávná odpoledne, kdy a nebožkou ženou tu chodil podívat se na kus pole svého, výše ležícího, kdy tu pak sám chodil, Vašíčka chovaje, kdy za teplých dnů mu nožky do jasné vody ponořoval, kdy kloučivá, jsa ještě zdravá, ručičku se ve vodě veselé máchala.

Bezděky se obrátil v tu stranu, kde bylo město, kde na jeho hřbitově u obruby Vašíček odpočíval. V zamýšlení svým stál tu pod olškami, jimiž proudilo zlaté světlo, a hleděl přes údolí pohorskou těchou krajinou v onu stranu, ne slyšal ani živých a častých otázek Pavlových. To bylo také Pavlovo poslední veselí na světě.

Na podzim téhož léta zemřel ve městě Honzíčkův starší bratr, je muž byl starý Drozanský domek postoupil. Bratr byl bezdětný vdovec. Domek jeho a všecko co v něm, připadlo nyní Honzíčkovi, jenž jsa vyzván starým otcem, na zimu se tam odstěhoval. Učinil tak rád, neboť co byl vdovcem a bez dítěte, často jej samotná tísnila a nejednou se mu v ní zastesklo. Teď se těšil, že se ve městě, mezi starými známými spíše obveselí. Pak byl také tomu rád k vůli Pavlovi. Co by z něho tam na samotě bylo, čemu by se naučil?

Kozu, kterou měl chlapec rád a kterou na mezi pásával, vzal Honzíček s sebou do města. Hůře bylo s potůčkem, s panáčkem, mlýnkem a se selkou ustavičně máslu tloukoucí — těch Pavel s sebou vzíti nemohl a těžko se loučil s milým místěčkem na potůčku pod olškami, jež mu tak tajemným připadalo pro ty podivné jako živé osůbky, jež nejednou se mu ve snách zjevily, o nichž teď také nejednou souseděně deceručce vypravoval.

VI.

Honzíčkovi ve městě svádělo, a záhy vpravil se ve dřívější způsob života, jak býval za svobodna. Řemeslo teď provozoval plně sám, nebo starý otec nebyl už do práce. V neděli chodil zase do kostela na kůr, hrál na housle, písal na flétnu nebo bubnoval na kotly, jak kdy toho šádala potřeba a pater Athanáš, regehesteri. Po práci pak všedního dne nejráději začal si na toulku k sousedce Hložkové, kdež všude bývaly pěkné schůzky ze sousedstva. V létě sedal za teplých soumraků na lavičce před domem, na podání a za zimních, dlouhých večerů ve světnici, kdež ženské předly nebo peří draly; tu mluvil Honzíček Drozanských obyčejně síle, nebo dosud uměl kratochvilně pěkná povídačky vypravovati.

I zakteroval, zasedl se a také i rozesmál ostatní, než to na něm pozorovali, že čtyřlíství jeho neúně tak bujně jako bývalo, a že se podal jakási uselost.

Také jeho "pandurek" hra navýkl na město a dobře se mu p líbilo. Přeslávka "pandurek" mu již zůstala. První jej ta ter Athanáš letem poje

Křelo ví, jak to jméno z kláštera proniklo. Ale jen proklouzlo, a již se ujalo a hbitě rozšířilo, zvláště mezi školáky, kteří té předzřivky ani před Pavlem dlouho neustajili. Jej, když poprvé pro ni, ať slovu nerozuměl, rozhorlen a plačky domů přiběhl a si stěžoval, Honzíček potěšil a ukonejšil:

"Ně si z toho nedělej, vždyť to jméno není nic zlého. Jiné hochy vrána přinesla, tebe pandur, a proto ti tak říkájí."

"A kdo je to?"

"Veliký mužský, má černá vousy pod nosem a nosí červený plášť."

To upokojeň bylo ovšem jenom do času.

Honzíček měl ze svého Pavla čím dále tím větší potěšení. Hoch rostl a sílil, byl podobný, rád chodil do školy a dobře se učil, měl pěkný hlas a s kostele zpíval už altová sóla tak libezně, že se lidé po kůru obračeli. A jak na housle, to bylo už s podivem. — Nejprve Honzíček sám začal jej cvičit, pak si ho vzal na starost pater Athanáš. Bylť housle hlavním jeho potěšením a hrál na ně opravdu mistrovsky.

Pavel se stal jeho žákem, ministrantem, posluhou, podlékem v menších pochůzkách a pak mlýnkem. U něho se měl "pandurek" pořádku jako o posvěcení.

Pater Athanáš vždycky si něco od jídla z rektorky do své komnaty přinesl; nebylo to nikdy ani špatného neb obyčejného, a to všecko pro Pavla. Ten zase z toho, jak jen mohl, tajně do kapsy kus strčil — pro strýce Honzíčka nebo pro Rozárku. — Pater Athanáš to záhy pozoroval, ale a ni nehesal. Vždycky ten velikán v klerice, dost vážný a zauraběný, sotva smích utajil, an pozoroval jak ten knoflík pandurek jej chce ošiditi nebo pozornost jeho ošáliti, aby kus masa a nebo buchtu, neb koláč mohl ukrýt i široké kapsy své zelené kamizolky.

"Má dobrá srdce" — pomyslí si kněz a pandurkovi to u něho jen prospělo.

Věnoval mu dosti svého volného času: učil Pavla nejen hře na housle, ale znal také s latinou, — Honzíček už ani jednou neřekl, teď o svém příznivci, že je to pater Satanáš; bylť mu z toho srdce vděčným za to, co jeho chlapeč dobrého prokazoval. Ano jeho! Již neměl Drozanský Pavla za na lezince, za dítě cizí, již mu byl "pandurek" jeho vlastním, jeho potěšením.

"Pán Bůh té trestal a zkoušel, ale pak ti dal náhradou Pavla" — nejednou tak v duchu uvažoval a z toho si povinnosti ukládal, aby se také o toho chlapece staral. Také tak o něho pečoval, že by otec o vlastního dítě větší starosti mít nemohl. Že hoch se tak dobře učil a v latině prospíval, že i přísný pater Athanáš byl s ním spokojen, z toho napadaly Honzíčka ve líc smělé myšlenky. Nejprve bylo to jeho snem a přáním, pak touhou a vůlí, aby Pavel studoval, a by se stal takovým pánem, jaký mu připadal, že je nejvznešenější — aby se stal knězem benediktinem, členem konventu Polického a tak členem milostivé vřehnosti.

A když už jednou až sem se odvažil, když v myšlénkách navštěvoval Pandurka v pokojíku mniškém, což divu, že i pak dále zahleděl až ku prelátu? Ale to jen někdy, když vzpomínal, že i synové pračudných rodičů stali se opaty, když nadání Pavlovo přilíhlo vysokou cenou. Však o tom nikdo se nedovídal. Byly to smělé myšlenky, pro které by se mu snad lidé vysmáli, on se jich však nesponožil.

Někdy mu také napadlo: "Jak pak, kdyby teď z nenadání přišel ten pandurský ošice a řekl: "Ty, vracíš mi toho chlapece, chci jej!" — to by bylo bez rozmyšlení a rozstáního Honzíček v duchu odvažil: "Ne, nedám ho, nechte ho!"

Pak už nastal čas, aby Honzíček nejenom přemýšlel, ale i také jed

nal. Pavel dospíval, a bylo třeba se rozhodnouti. Proto začal krejčí k nejvyššímu příznivci chlapecovu, k pateru Athanášovi. Dlouhý sívý ten kněz čelo chmuřil a jeho hustého obočí na hrbatého krejčíka, jenž úzkostlivě čekal, jak se rozhodne osud jeho Pavla.

"Máš-li peníze?" pojednou se kněz ozval. "Do škol jest třeba peněz."

"Co mám, to dám, Velebnosti. Sám mnoho nepotřebuju. Ale vím, že by to ještě nestačilo — tu jsem si myslel —"

"Že já — není-li pravda? Já toho mám!"

"Kdybyste, Velebnosti, jen se přimluvil, račte mít známé — a kdyby pan prelat —"

"A co chceš z pandurka mít?"

"Já jsem si myslel, kdyby tak —" a podíval se na dlouhého, zauraběného kněze.

"Aha, ty želmo krejčovská — kněze bys chtěl z něho, není-li pravda, takhle převora, nebo docela prelata?"

Honzíček až sebou trhl, že ten podivín uhočil jeho nejtajnější myšlenky; pak odvětil:

"Co Pán Bůh dá — jen aby to bylo pro Pavla šťastím. Vždyť to myslím pro něj dobře a ne pro sebe —"

"Takhle mluv!" a pravice knězova se spatřila na Honzíčkovo rameno, že se nachýlilo.

Pater Athanáš nic neslíbil, aniž co určitě řekl. Ale jak jej Honzíček znal, věděl, že nadarmo nesel. Proto konal všechny přípravy: ušil Pavlovi dvojce nové šaty (jedny byly z brusů nové, druhé ze starého), plášť s límcem, čepici zimní s usima (ušití kočovník by lepší neodělal). Několik nových košil a punčochy přidala sousedka Hložková. To všecko měl nastávající student v pořádku, jen peníze se ještě nedostávalo. Honzíček byl jako na mně. Nadehňal zelf čas, aby Pavla zavezl do škol, a pater Athanáš, na nějž tak se spoléhal, pořádku. Až tu dva dni před samým začátkem zevalal si svého bývalého ministranta. Krejčík přiběhl pak za chvíli z kláštera všecek rozradován a ehvatně vyhledal Pavla.

"Máš přijít, ale hned, do kláštera, k panu pateru Athanášovi."

Sám pak radostně sem tam přebíhal a pak, když hoch odešel, přepočítával na stole bělostné dole, předlibezně evakající. Přepočítával a shrábnuv je, zaběhl se svou radostí k sousedce Hložkové, a by pověděl, jak pan strýček klášterský jednal velkomyslně a šlechterně, aby tam několikrát opakoval:

"Vždyť jsem věděl! Vždyť jsem věděl!"

Za to "pandurek" nevyběhl z kláštera tak radostně jako jeho strýce. Šel zvolna a na očích bylo mu znáti, že plakal. Ještě na chodbě a před samou branou klášterskou si oči rukávem utíral. Krejčík na chlapeč zpozoroval i to, že je nějak zaražen. Vypytával se, co mu pater Athanáš řekl nebo udělal, ale pandurkovi nebylo oňjak do řeči a jen to pověděl, že mu pater Athanáš domluvil a jej napomínal; ale jak, toho nevyjevil.

A ještě jednou si Pavel zaplakal, to když ze strýceova domku vyeházal, a ještě více, když sousedce Hložkové a její Rozárce s Pánem Bohem dával. Dohra ta žena byla osiřelého chlapeč druhou a jako pravou matkou. Na vlastní se malinko pamatoval, — Hložková byla mu za ni náhradou. V jejím domě byl jako doma a jeho také tam neměl nikdo za cizího. S Rozárkou si hrával a jednal jako se sestrou. Proto také tak těžko z toho domu odcházal. Jen jedna útecha šla s ním do zimy, a to byl jeho housle.

Tak se stal pandurek studentem. Čas ubíhal, a lidé se měnili. Pateru Athanášovi vstaly vše a více hřály. Honzíček chodil se hnouti a ve tváři patrně sestral. Jen oči se mu nesměnily. Šestý rok už, co měl studenta, šestý rok, co se učil na každé jeho příchod, na každé přádniny. A rok co rok rostla ta jeho radost, rostla s Pavlem. Z malého pandurka se stal štíhlý, urostlý jonák ušlechtilé tváře. Když tak o vagelech jej viděl Honzíček mezi ostatními, tu mu radostí srdce poskočilo. Pavel ve tmavém kabátě, ve spodkách

přiléhavých, v bílých punčochách a ve střevečích s přeskami, s kor diskem studentským po boku a s třírohým kloboučkem na hlavě — ej, jako malovaný, jako z panského rodu. Jak urostlý, všecko na něm jak ulito! Toho si Honzíček nejvíce vážil i jako hrbatý i jako krejčí.

Čas ubíhal a lidé se měnili. Sousedce Hložkové vloudila se nejedna vráska do kulaté, vlídité tváře; za to však deceručně líčko bylo svěží a zardělé jako růžový, mladistvý lístek. Rozárka vospívala v pěknou panenku. To se tam u sousedů změnilo, jméno nie. Pavel to nejlépe pozoroval. Vždycky, kdykoliv domů přijel, byla první cesta jeho do sousedství a vždycky ho tam uvítali radostně jako svého.

Odtud do kláštera chvátal k pateru Athanášovi. Ten vždycky na něj, jak příh překročil, latinsky, a student, chtěl-li se zachovati, rovněž tak odpovídal. První léta bývalo záhy po rozhovoru, za to korrektur starého kněze bylo dost a dost, ale čím dále tím hbitěji a dále se svým přízvěcem a podivněm rozmlouval jazykem Ciceronovým, až po každé ukončil pater Athanáš po česku: "Jak pak honse? Nezapomněl jsi?"

A hned se přesvědčoval. Vzal své ze skříně, vyňal odtud druhé a již položil také na pultek k oknu partesy. Zkouška trvala obyčejně dlouho — tu pater Athanáš na čas zapomínal. A jak by ne! Za celý Boží rok si nepohrál tak pěkně ve dvou, jako když ten pandurka přišel.

Když pak ustali konečně a Pavel měl se k odchodu, zaklepal mu P. Athanáš na rameno.

"Bene, bene, to byla pochoutka! Jen přijď zejtra zas; mám ti tu nové duo od Salvattioho — je ti — mi!"

V čas těchto hudebních zábav tvář kněze, jindy chmuřná a často mřzutá, všecka se vyjasnila. Jednou si také pozval frater Bedu, jenž hrál slušně na basu, a přibral také Honzíčka s flétnou. To bylo, když mu bývalý spolužák jeho poslal z Prahy něco z brusů nového, v pohorském městěčku nealchabaného kvarteto. Bylo to první Haydnovo do B dur. Na ně zasedli sobě čtyři zvláštní hudebníci: bělovlasý, veliký pater Athanáš, jemný za hrani tváře se rděly a oči svítily, malý a tlustý frater Beda, jenž flegmaticky hleděl do partesy, hrbatý Honzíček, kterého mezi nimi bylo sotva viděti, a urostlý, slivný Pavel vedle něho. Však osoby ne nevadily — bylať hudba jejich krásna a ladna pouťaje každého. Převor s paterem prasesem jdouce chodbou, rázem stanul u pokoje Athanášova a nasleouhal, a pod otevřeným oknem jeho hledím do klášterské zahrady, shromáždilo se za chvíli malé auditorium. Jeden bratr konventual po druhém, co žije ve velké zahradě meškalo, libeznou hudbou upozorněn a vyzván, opustil svou osamělou stezičku v honštinách nebo svůj odlehlý koutek a přišel ze zvědavosti, zůstal ze záliby a posleouhal.

Sousedka Hložková byla ze sestry Athanášovy deera. Pan strýček klášterský jí časem navštívil, častěji jen se tak zastavil v kru pařském jejím krámě, aby s ní několik slovíček promluvil, nebo poporadil (bylať vdovou), nebo a by se s ní trochu vyvadil a na ni zabroukal (to se stávalo dosti často). Proto přee jej měla Hložková ráda, vědouce, že nad něj lep šího přítele a pomocníka nemá.

(Pokračování).

Revma.

ať již toho neb onoho druhu, vyžadují vytrvalého a správného léčení. Léčení má se konati zejména i vnitřně. Zevně vřtejte Severův Gothardský olej (Severa's Gothard Oil) a vnitřně užívajte Severův Lék proti revmatismu (Severa's Rheumatic Remedy). Tato kombinace je jednou a nejznámější v léčení revmatismu a souhrnných chorob. Cena oleje 25 a 50 centů; cena léku \$1.00. V lékárnách, neb přímo. Žádejte teď v lékárnách Severův český kalendář na rok 1914, aneb pište přímo na W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa. Adv. 232

JOHN F. ROUŠAR, Pres. & Treasurer EUGENE PAŘÍZEK, Secretary. Phone 1680.

JOHN F. ROUŠAR CO.,

914 Farnam Street, Omaha, Nebr.

NOVĚ OTEVŘENÝ největší ryze český velkoobchod na západě

vinem, kořalkou, jemnými likéry a láhvoým pivem

Českým hostinským a krajanům v Nobrase, v Dakotě, Kansas, Iowa, Montaně, uvádíme v známost, že právě jsme otevřeli největší ryze český velkoobchod láhvoým pivem z ryze českého pivovaru Atlas v Chicagu, Ills., a čistými, nefalšovanými domácími a importovanými viny, vřtelnými likéry všeho druhu, nejalobnějšími roslkami všech druhů pro něžné pohlavi. Mimo toho vyrábíme své vlastní hořké víno a kořalku, právě to léky pro špatná zdravotní a vše, co do oboru tohoto spadá mohou od nás koupiti. Žádáme české pány hostinské, by zadrželi své objednávky pro naše jednatele, kteří je v bruku navštíví a ujistujeme předem, že budou s naším zbožím, cenou, vzornou obsluhou a dopravou úplně uspokojeni.

Za spokojenost ručíme. Nezapomeňte adresu John F. Roušar Co., 914 Farnam Street, Omaha, Nebraska

THE MERCHANTS NATIONAL BANK

OF OMAHA, NEB. UNITED STATES DEPOSITORY Capital \$500,000.00. Surplus and profits, \$700,00.00.

The Merchants National Banka otevřela spořitelni oddělení a bude platiti na uložené peníze 3 procenta úroku ročně - - - - - Chceme s vámi obchodovat

LEUTHER DRAKE, FRANK T. HAMILTON, President, Vice-President. FRED P. HAMILTON, R. H. MEILE, C. B. DUGDALE, Cashier, Ass't Cashier, Ass't Cashier.

NEJSTARŠÍ A NEJLEPŠÍ MÍSTO PRO SCHŮZKY JEST ED. MAURERA RESTAURANT A HOSTINEC.

Pravá importovaná piva na řepu, PILZEŇSKÉ z Městčanského pivovaru v Plzni v Čechách. Hofbrauerei Bavaria pivo. Pivo Anheuser-Busch a svřtoznámá Faust získalo rozsluhou reputaci. Kávárna pro dámy na 62 se na druhé podlaže.

JAN YIRÁK, český pozemkový a pojist'ovní jednatel

Otělň krajaně! Kdo byste a přál prodat aneb koupiti majetek, nyní mám na prodej velký výběr krásných a laciných majetků; též i farmy. Pojistuji proti ohni, tornádú a všec všem vichřicím, pronajímám domy, obstarávám výtahy z knih a knihy. Přijďte a prohlédnete si tyto krásné a laciné majetky, než koupíte jinde. Milerád Vám posloužím. — Úřadovna: 1241 Jižní 16. ulice. Telefon: Doug. 3258

Přestěhoval se

Dr. J.W. NOVAK český zubní lékař Přestěhoval se do Karchach Blk. 15. a Douglas ulice čis. pokoje 206. Rohová místnost na druhé podlaže nad Ryan Jewelry Co. Tel. v úřadovně: Douglas 5077. Tel. residence, 915 William ul., Douglas 6019.

Joseph Bliss & Son Co., komisionární živým dobytčím.

Uspokojivý prodej. Mýčie vyplececi. SOUTH OMAHA, NEBR.